

KUTSESTANDARD

Õpetaja, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Õpetaja, tase 7	7

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Õpetaja töö on toetada õppijate arengut, lähtudes nende tasemest, võimetest ja vajadustest ning arvestades riiklikes õppekavades seatud eesmärkidega ja arendada oma kutseoskusi.

Õpetaja kavandab iseseisvalt ja koos teiste õpetajatega õpitegevust, õpetab ja kujundab selleks õppija arengut toetava õpikeskkonna. Professionaalse arengu eesmärgil reflekteerib oma tegevust. Vajadusel toetub oma töös nõustamisele ja mentorlusele ning nõustab ise õppijaid ja lapsevanemaid. Õpetaja osaleb meeskonna liikmena haridusasutuse arendus- ja loometegevuses, teeb koostööd kolleegide, tugispetsialistide, lapsevanemate ja õppijatega.

Õpetaja kutsealal on lisaks 7. taseme õpetaja kutsele järgmised kutsed:

- õpetaja, tase 6 kutse, mis omandatakse lasteaiaõpetaja esmakoolituse (rakenduskõrghariduse või bakalaureuseõppe) läbimisel või isiku kompetentsuse hindamisel kutsestandardile vastavaks kutset andva organi poolt;
- vanemõpetaja, tase 7, kes lisaks õpitegevuste läbiviimisele toetab teiste õpetajate ning organisatsiooni arengut ja arendab valdkonna metoodikat oma organisatsioonis;
- meisterõpetaja, tase 8, kes lisaks õpitegevuste läbiviimisele osaleb arendus- ja loometegevuses nii organisatsioonis kui ka väljaspool seda ning teeb tihedat koostööd kõrgkooliga.

A.2 Tööosad

A.2.1. Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine

1. Õppija arengu- ja õpivajaduste väljaselgitamine.
2. Õpetaja töö kavade koostamine.
3. Osapoolte kaasamine.
4. Õppevara valimine.

A.2.2. Õpikeskkonna kujundamine

1. Füüsilise õpikeskkonna kujundamine.
2. Vaimse õpikeskkonna kujundamine.
3. Organisatsiooni kultuuri kujundamine.

A.2.3. Õppimise ja arengu toetamine

1. Õpetamine.
2. Õpiprotsessi ja klassi/rühma juhtimine.
3. Õppija arengu toetamine.
4. Õppimist ja arengut toetav tagasiside ja hindamine.
5. Osapoolte kaasamine.

A.2.4. Refleksioon ja professionaalne enesearendamine

1. Õpetaja oma töö analüüsimine ja enesearendamine.
2. Õpetamise ja õppimise uurimine ning pedagoogilise teadmuse levitamine.
3. Oma füüsilise, vaimse ja emotsionaalse heaolu tagamine.

A.2.5. Nõustamine ja mentorlus

1. Õppija nõustamine.
2. Lapsevanema nõustamine.

A.2.6. Arendus-, loome- ja teadustegevus

1. Haridusvaldkonna poliitika kujundamine ja arengu kavandamine.
2. Õppijatele suunatud õpivara koostamine või kohandamine.

Valitavad tööosad

A.2.7. Hariduslike erivajadustega õppija toetamine

1. Õppija hariduslike erivajaduste väljaselgitamine.
2. Õpikeskkonna kohandamine vastavalt HEV õppija vajadusele.
3. Õppija arengu toetamine.
4. Koostöö kolleegide, erialaspetsialistide ja lapsevanematega.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Õpetaja tööaeg ja puhkus on reguleeritud töölepinguseadusega. Töötingimused võivad täiendavalt olla reguleeritud töökorraldusreeglite või muude organisatsioonis kehtestatud õigusaktidega.

Õpetaja töö on vaheldusrikas ja väljakutseid pakkuv, nõuab head suhtlemisoskust ja pingetaluvust, oluline on vaimse ja füüsilise tervise, sh hääle hoidmise oskus.

A.4 Töövahendid

Õpetaja peamised töövahendid on õpivara, kooli- ja kontoritarbed ning -tehnik, tahvel, IKT-vahendid ja -programmid ning erivahendid ja -materjalid vastavalt õpetatavale valdkonnale.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Õpetajatöös on olulised enastjuhtivus, ettevõtlikkus, vastutustundlikkus, enesekindlus, loomingulisus, tolerantsus, empaatiavõime, ausus ja positiivsus.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Õpetaja hariduslik ettevalmistus on reguleeritud VV määrusega „Õpetajate koolituse raamnõuded“.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Õpetaja, pedagoog.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Õpetaja, tase 7 kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1 - B.2.6 ja B.2.8 (läbiv kompetents) tõendamine. Lisaks on võimalik täiendavalt tõendada valitav kompetents B.2.7.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) selgitab välja rühma ja õppija (vt lisa 1 "Kutsestandardis kasutatud terminid") ainealase taseme, õpioskuste ja õpimotivatsiooni taseme ning arvestab neid ainevaldkondlike, üldpedagoogiliste ja kasvatuslike eesmärkide

seadmisel, toetudes õppekavale; tunneb ära haridusliku erivajaduse ja kaasab vajadusel tugispetsialisti õpikeskkonna tingimuste muutmiseks; valmistab ette arenguvestluse;

2) koostab õpetaja töökava, arvestades õppekava ning kavandab koostöös kolleegidega ainetevahelise lõimingu; töökavast lähtuvalt koostab tunnikava(d); lähtuvalt eesmärkidest valib õpetamiseks ja õppimiseks sobivad meetodid, hindamismudeli ning planeerib tegevuste aja; koostöös teiste spetsialistidega koostab vajadusel individuaalse õppekava, käitumise tugikava ja/või arenduskava; omab ülevaadet erivajadustega õppija toetamise protsessist; kasutab õpetaja töö kavandamisel (teadus)kirjandust;

3) kaasab õppijaid, lapsevanemaid, kolleege ja tugispetsialiste õpitegevuste kavandamisse; informeerib osapooli õpieesmärkidest, sisust, õppekorraldusest, hindamismudelitest, huvitegevuse võimalustest, kasutades tõhusalt erinevaid infokanaleid (nt koosolek, e-suhtlus, individuaalne vestlus);

4) valib õppevara ja IKT-vahendite hulgast õpieesmärkide ning rühma tasemega sobiva, arvestades ka hariduslike erivajadustega õppijatega; juhendamisel kohandab õppevara; hoiab end kursis õppevara ja IKT-vahendite uuendustega.

Teadmised:

- 1) lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbeline ning sotsiaalne areng;
- 2) ealised erinevused (sh kõne, tajus, mõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas).

Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.

B.2.2 Õpikeskkonna kujundamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) kasutab olemasolevat füüsilist õpikeskkonda, tagades selle turvalisuse ja kujundades seda lähtuvalt tervisekaitsenõuetest, õppijate vajadustest ja õpieesmärkidest; osaleb meeskonnatöös organisatsiooni õpikeskkonna kujundamisel; teab, kelle poole pöörduda probleemide ilmnemisel; tegutseb esmaabi vajavas situatsioonis sobival viisil;
- 2) loob vaimselt ja emotsionaalselt turvalise, arengut ja loovust toetava koostöise ning üksteist arvestava õpikeskkonna, lähtudes erinevate õppijate vajadustest ja õpieesmärkidest ning järgides inimõigusi, Eesti põhiseadust, laste õigusi ja organisatsiooni kodukorda; lahendab distsipliiniprobleeme, kaasates vajadusel kolleege, tugispetsialiste ja lapsevanemaid; kasutab olukorrale sobivaid suhtlusviise; on hea kuulaja;
- 3) osaleb organisatsiooni töö põhimõtete ja reeglite väljatöötamisel, järgib kokkulepituid reegleid; töötab koostöös õppijatega välja klassi/rühma reeglid ja rakendab neid järjekindlalt igapäevatoos, tutvustab neid lapsevanematele.

Teadmised:

- 1) lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbeline ning sotsiaalne areng;
- 2) ealised erinevused (sh kõne, tajus, mõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas);
- 3) keskkonna mõju gruppidele;
- 4) esmaabi andmine.

Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.

B.2.3 Õppimise ja arengu toetamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) õpetab, lähtudes õppija eripärast, seatud eesmärkidest ja ainetevahelisest lõimingust; rakendab õpetamisel erinevaid meetodeid ja rutiinseid toiminguid (nt eelteadmiste väljaselgitamine, oodatud õpitulemustest ja -tegevustest teavitamine, õpitegevused eesmärkide saavutamiseks, kokkuvõtte saavutatud tulemustest, tagasiside); analüüsib õpetamist ning kohandab tegevusi paindlikult lähtuvalt õppijate vajadustest; rakendab koostöös teiste spetsialistidega vajadusel individuaalset õppekava, käitumise tugikava ja/või arenduskava;
- 2) juhhib grupi arengut, arvestades grupi arengufaase; märkab konflikti tekkimise võimalust ja tegutseb vastavalt olukorrale; tunneb ära konflikti, leiab tõhusaid lahendusi ning vajadusel kaasab konflikti lahendamisse kolleege, õppijaid, lapsevanemaid ja tugispetsialiste;
- 3) kogub kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete meetoditega andmeid õppijate arengu ja motiveerimise kohta, tagasisidestab; märkab õppijate erinevusi ja erivajadusi (nt õpistiilid, andekus, õpiraskused, kultuurilised eripärad) ning kaasab vajadusel õppija arengu toetamiseks kolleege, tugispetsialiste ja lapsevanemaid; arendab õppijate õpi- ja sotsiaalseid oskusi, kasutades rühmapõhiseid ja individuaalseid õppevorme; motiveerib õppima, pakkudes elulisi jõukohaseid õppeülesandeid ja luues eduelamuse igale õppijale; klassi-/ rühma juhatajana algatab ja teeb kolleegidega koostööd õppija arendamisel;
- 4) rakendab süsteemselt erinevaid õppimist toetavaid tagasiside ja hindamise viise, lähtudes õppija eripärast ja hindamist reguleerivatest dokumentidest; toetab enastjuhtiva õppija kujunemist, suunates õppijat õpieesmärkide

seadmisele ja eneseanalüüsile; koostab hindamismudeleid/ -kriteeriume ja hindab õppijaid nende alusel; teavitab õppijaid ja lapsevanemaid hindamismudelitest; 5) kaasab õppijaid, lapsevanemaid, kolleege ja tugispetsialiste õpitegevusse, tagasisidesse ja hindamisse, kasutades erinevaid meetodeid; kavandab ja viib läbi lapsevanemate koosolekuid.	
Teadmised: 1) lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbline ning sotsiaalne areng; 2) ealised erinevused (sh kõne, taju, mõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas); 3) arengupsühholoogia.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.	
B.2.4 Refleksioon ja professionaalne enesearendamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) reflekteerib oma õpetamist ning ainealast pädevust, kogub tagasisidet õppijate õpitegevuste ning -tulemuste kohta; kavandab muudatusi õpetamis- ja kasvatusprotsessis, määratleb oma koolitusvajaduse ja koostab enesearenduskava, arvestades ka kooli arenguvajadusi ja riiklike haridusprioriteete; mõtestab oma rolli õpetajana ja analüüsib õpetajatöö põhiväärtusi, jagab neid kolleegide, õppijate ja lapsevanematega ühiste väärtushoiakute kujunemiseks; 2) analüüsib õpiprotsessi, määratleb probleemid, sõnastab haridusuuringu (sh tegevusuuring) eesmärgi(d) ning kavandab ja viib juhendamisel läbi uurimistööd, kasutades sobivaid meetodeid ning arvestades valdkonna uurimistöö eetikat; analüüsib ja tõlgendab nii enda kui ka teiste uurijate uurimistulemusi ning rakendab neid õpetamise parendamisel ja enese arendamisel; 3) jälgib, hindab ja väärtustab oma füüsilist, vaimset ja emotsionaalset tervist, tegutseb nende tasakaalus hoidmise nimel, optimeerides iseenda aja- ning energiakulu; otsib probleemide tekkimisel vajadusel abi kolleegidelt, mentorilt, organisatsiooni juhtkonnalt, tugispetsialistilt jt; märkab kolleegi edusamme ja tunnustab teda.	
Teadmised: 1) uurimistöö alused; 2) refleksiooni alused.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.	
B.2.5 Nõustamine ja mentorlus	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) nõustab õppijat konkreetse vajaduse või küsimuse ilmnemisel oma (aine)valdkonnas, ka ennetavalt; toetab õppijat õpioskuste arendamisel ja ainealaste teadmiste omandamisel; viib läbi konsultatsioone ja arengut toetavaid vestlusi; teeb koostööd tugispetsialistidega; 2) viib läbi õppija arengu toetamise suunatud vestlusi, vajadusel kaasab tugispetsialiste; nõustab lapsevanemat õpitegevustega seonduvates küsimustes, vajadusel kaasab tugispetsialiste.	
Teadmised: 1) nõustamise põhimõtted, meetodid.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.	
B.2.6 Arendus-, loome- ja teadustegevus	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) osaleb organisatsiooni arengut suunavate dokumentide koostamisel; osaleb valdkonna ühenduste ja ekspertgruppide töös; annab sisendit ja tagasisidet eelnõudele, ettepanekutele, arengukavadele jm; 2) märkab õpivara puudusi ja teeb organisatsiooni (aine)valdkonna juhtidele ettepanekuid õpivara kohandamiseks ja koostamiseks; juhendamisel kohandab õpivara, arvestades õppijate vajadusi.	
Teadmised: 1) intellektuaalse omandi kaitse.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.	

VALITAVAD KOMPETENSIID

Lisaks on võimalik täiendavalt tõendada valitav kompetents B.2.7.

B.2.7 Hariduslike erivajadustega õppija toetamine õppeprotsessis	EKR tase 7
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. mõistab ja kasutab hariduslike erivajaduste (edaspidi HEV) valdkonnas kasutatavat enamlevinud terminoloogiat; hindab õppija eripära, lähtudes eakohasest arengust; hindab ja analüüsib õppija teadmiste, oskuste ja üldpädevuste vastavust riiklikus õppekavas kirjeldatud oodatavatele õpitulemustele; algatab individuaalse arengu jälgimise kaardi avamise ja täidab seda koostöös tugispetsialisti või kolleegidega; 2. kujundab õppija arenguks soodsa võimetekohast õppimist toetava ja eduelamust võimaldava keskkonna, arvestades õppijate mistahes erisustega (vanus, erivajaduste liik, kohanemisraskused jne) ja õppekorralduse võimalustega HEV õppijate õpetamisel; toetab õppijatevahelisi positiivseid suhteid ja tagab kõikide õppijate heaolu; 3. seab õppijale jõukohased eesmärgid; kavandab arendavaid tegevusi, toetudes õppija tugevustele ning kohandades õppemeetodeid ja -vahendeid vastavalt õppija arengutasemele ja eripäradele; koostöös tugispetsialisti ja/või kolleegidega koostab vajadusel individuaalse õppekava ja/või käitumise tugikava ning rakendab seda; annab tulemuste kohta tagasisidet õppijale ja lapsevanematele; 4. hindab adekvaatselt enda kompetentsust, tegutseb talle antud volituste piires; juhendab õppetegevusse kaasatuid (tugiisikuid, praktikante jne); algatab ja teeb koostööd erialaspetsialistide ja lapsevanematega; loob õppija ja lapsevanematega austava, usaldusliku suhte. 	
<p>Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.</p>	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.8 Õpetaja, tase 7 kutset läbiv kompetents	EKR tase 7
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valdab õpetatavaid aineid ja ainevaldkondi, hoiab end kursis valdkondlike uuendustega, arvestades valdkonna- ja ainealase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikate ning õppekavast tulenevate nõuetega; 2) kasutab korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendab ennast arusaadavalt; kasutab oma töös õpetamiskeelt tasemel C1 (vt lisa 2 „Keeleoskuse hindamise skaala“) ning ühte võrkeelt vähemalt suhtlustasemel; 3) märkab, tunnustab, innustab õppijat, lapsevanemat ja kolleegi, tunnustab ka väikseid edusamme; 4) suheldes näitab üles austust ja hoolivust; seab inimesed esikohale, töötab tõhusalt üksikisikutega ja meeskonnas; aktsepteerib inimeste erinevusi ning arvestab neid koostöö tegemisel, väärtustab koostööd kui lisaväärtuse tootjat; 5) loob positiivse suhtluskeskkonna ja käitub vastavalt headele suhtlemistavadele; suhtleb edukalt erinevate tasandite ja sihtgruppide inimestega, loob koostööks vajalikke suhtevõrgustikke; kujundab õppijate kommunikatsiooni-/ suhtlemisoskusi; analüüsib ja arendab oma suhtlemisoskusi, teeb konstruktiivset kriitikat ja on sellele avatud; 6) juhindub oma töös õpetaja kutse-eetikast; toetab oma tegevuse kaudu kutse-eetika ja õpetaja ameti laiemat teadvustamist ning väärtustamist ühiskonnas; kujundab ja järgib ühiskonna väärtusi ja norme erinevates keskkondades; kujundab oma eeskujuga õppijate väärtusi; 7) tegutseb teadliku ja vastutustundliku kodanikuna, toetades ühiskonna demokraatlikku arengut; 8) tunneb oma tugevaid ja nõrku külgi ning teostab ennast neid arvestades; töötab oma võimete kohaselt; 9) tööülesandeid täites kasutab matemaatilist keelt ja meetodeid (nt andmete analüüsimine ja tõlgendamine, järelduste tegemine, üldistamine); 10) on orienteeritud tulemustele ja isiklike tööeesmärkide saavutamisele; otsib võimalusi enesearendamiseks ja karjääris edasilikumiseks; tuleb välja uute ideedega ja viib neid ellu, arvestades valdkonna- ja ainealase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikatega; märkab probleeme ja neis peituvaid võimalusi; reageerib paindlikult muutustele ja võtab arukaid riske; 11) kasutab sobivaid IKT- vahendeid ja võimalusi, kujundades õpikeskkonda ja viies läbi õpitegevusi; kasutab e-õppeks sobivaid keskkondi ja õppemeetodeid; kasutab kaasaegseid IKT-põhiseid suhtlusvahendeid; hindab ja arendab oma haridustehnoloogilisi pädevusi vastavalt organisatsiooni International Society for Technology in Education (ISTE) õpetajate haridustehnoloogilistele pädevustele (https://www.e-ope.ee/images/50001035/ISTE%20NETS.T.pdf). 	
<p>Teadmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) haridusvaldkonnaga seonduv seadusandlus; 2) ühiskonna toimimise põhimõtted (Eesti, Euroopa ja maailma kultuuriruum, riigikorralduse ja säästva arengu põhimõtted jne); 3) haridusvaldkonna institutsionaalne korraldus, sh haridusvaldkonna katusorganisatsioonid; 	

4) kommunikatsiooni alused, sh avalik esinemine ja meediaga suhtlemine;
5) etikett.

Hindamismeetod(id):

Läbivat kompetentsi hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentsidega integreeritult.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-25042017-5.2/6k
2. Kutsestandardi koostajad	Toomas Kruusimägi, Eesti Koolijuhtide Ühendus Maris Laanela, Eesti Lasteaednike Liit Katrín Meinart, Eesti Õpetajate Liit Margus Pedaste, Tartu Ülikool Kaja Plado, Eesti Eripedagoogide Liit Katrín Poom-Valickis, Tallinna Ülikool Urve Rannaääre, Eesti Koolijuhtide Ühendus Vilja Saluveer, Haridus- ja Teadusministeerium Margit Timakov, Eesti Õpetajate Liit Evi Veesaar, Eesti Haridustöötajate Liit Valitava kompetentsi töörühm: Pille Häidkind, Tartu Ülikool Hille Ilves, Eesti Linnade Liit Agnes Pihlak, SA Innove Kaja Plado, Eesti Eripedagoogide Liit Jürgen Rakaselg, Haridus- ja Teadusministeerium Astrid Sildnik, Eesti Õpetajate Liit Tiiu Tammemäe, Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	10
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	25.04.2017
6. Kutsestandard kehtib kuni	06.11.2018
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2341 Põhikooli (1.–9. klass) õpetajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Teacher, level 7
C.3 Lisad	
Lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	